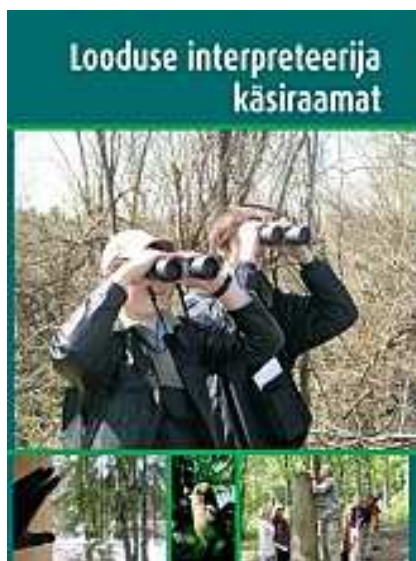

4.2 Looduse interpreteerimine ehk tõlgendamine

Looduse interpreteerija käsiraamat. Eesti Loodushariduse Selts. AS Triip.

Interpreteerimise ehk tõlgendamise olemus.

Interpreteerima tähendab loovalt esitama, ette kandma. Looduse interpreteerimine see tähendabki püüet õpetada loodust märkama kõigi meeltega, andes arusaadavas vormis edasi ka oluliste seoste teadusliku sisu. Looduse interpreteerimine pakub võimalusi koitmaks erinevaid sihtgrupe, kes tulevad loodusesse sooviga keskkonda vahetada ja meelt lahutada. Looduse interpreteerimine tähendab loodusteaduste või nendega seotud valdkondade tõlkimist mitte-teadlastele arusaadavasse keelde nii, et see oleks huvitav ja jääks kergesti meelde.

Freeman Tildeni definitsioon:

Looduse interpreteerimine on hariduslik tegevus, mille eesmärgiks on pigem avada tähendusi ja suhteid läbi originaalsete objektide, otseste kogemuste ja illustratiivsete vahendite, kui lihtsalt edastada faktilist informatsiooni.

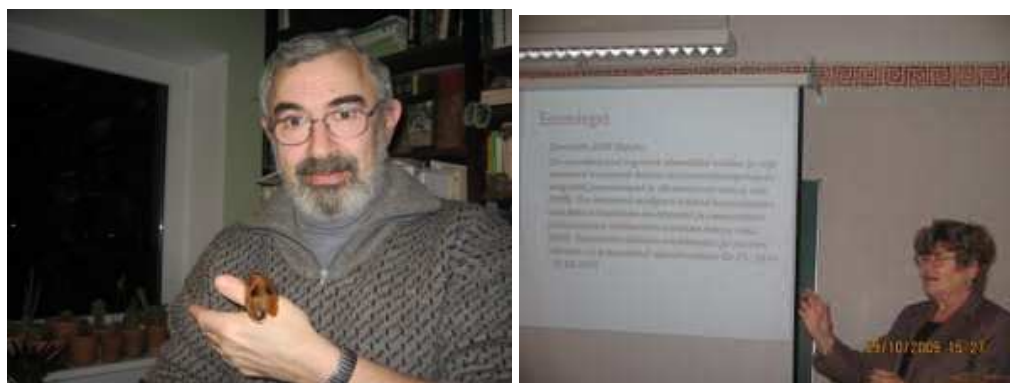
Looduse interpreteerimise tähtsus.

Lapseeas ja nooruses omandatud kogemustest sõltub inimese loovus ümbruse tunnetamisel. Seega on väga oluline viia lapsed ja noored loodusesse, kus nad saavad tasakaalustada tehiskeskkonnast saadud kogemusi. Looduses on areneval inimesel võimalik tundma õppida

Õuesõpe alushariduses. Koostanud Lehte Tuuling TLÜ Rakvere Kolledž

isesennast, vallandades oma evolutsiooni jooksul välja kujunenud tajude potentsiaali. Looduse tundmaõppimise tegevuste käigus on võimalus läbi elada mitmesuguseid tundeid ja seeläbi ennast tundma õppida. Suur osa empaatiavõimest ja kogu suhtlemise intuiitiivne pagas on seotud loodusest antud tajudega. Suhtlemine on üks olulisemaid sotsiaalseid oskusi. Interpreteerimine on üks suhtlemise võimlus.

Interpreteerimine versus formaalne õpetamine

Hõivatud .....

- Mittevabatahtlik
- Kohustuslik kuulamisaeg on fikseeritud
- Väline preemia on tähtis
- Aktsepteerib ametlikku , akadeemilist lähenemisviisi
- Pingutab, et tähele panna, isegi kui on igav

versus hõivamata kuulajaskond

- Vabatahtlik
- Ei ole kohustuslikku kuulamisaega
- Väline preemia ei ole tähtis
- Ei pea tähele panema
- Ootab sundimatut atmosfääri ja mitteakadeemilist lähenemist
- Lülitab tähelepanu mujale, kui igav hakkab

Motivatsiooni näited

Hõivatud .....

- Hinded

- Diplom
- Tunnistus
- Litsents ja luba
- Töökoht
- Raha
- Ametikõrgendus
- Edu

versus hõivamata kuulajaskond

- Huvi
- Lõbu
- Meelelahutus
- Iseenda rikastamine
- Enesetäiendamine
- Parem elu
- Ajaviide

Tüüpilised keskkonnad

Hõivatud .....

- Klassiruum
- Täienduskoolitus
- Ametialased seminarid
- Kursused, kust saab litsentsi või loa

versus hõivamata kuulajaskond

- Pargid, muuseumid, kaitsealad jne
- Täiendõppe programmid
- Kodus telerit vaadates
- Raadiot lugedes
- Ajakirja vaadates

Interpreteerimine on kõitev.

Interpreteerimisel peab suhtlemine olema kõitev, et hoida kuulajaskonna tähelepanu. Mõnikord nakatuvad külastajad tõlgendaja tunnetest varem kui ta neid kõnetab. Seda põhjustab raport, s.o. alateadvusliku kontakti sünkroonsus inimeste vahel, ühel lainel

olemine. Rapporti puhul häälestab külastaja ennast looduse tõlgendaja lainele. Rapport ehk see eriline side suhtlejate vahel nõuab alati kolme elementi:

- vastastikust tähelepanu,
- jagatud positiivset tunnet,
- hästi koordineeritud
- mitteverbaalset duelli.
- Üks rapporti näitaja on vastastikune empaatia.
- Silmast silma vaatamine avab tee empaatialle.

Interpreetrimise kõitvaks muutmise võimalused.

1. Naeratus

Naerata nägu väljendab heameelt. Vaba ja lõbus looduse tõlgendamine nakatab ka külastajaid. Naeratus hääles loob kuulajates hea tuju.

2. Aktiivsed tegusõnad

Akadeemiline kirjakeel rõhutab liialt tegusõnade passiivseid vorme.

Looduse interpreetrimisel on soovitatav kasutada enam aktiivseid tegusõnu.

Näiteks:

- *puu võtab toitu mullast;*
- *mesilased tolmeldavad pärnapuud.*

3. Põhjuse ja tagajärje seosed

Inimesed tahavad teada, mis mida põhjustab.

Näiteks:

Siin Peetri jõel käib toitu otsimas vesipapp, sest see jõgi ei külmu ka talvel kinni;

Vällamägi kuulub “üle kolmesajaliste klubisse”, sest tema kõrgus on merepinnalt võetuna 304 meetrit.

4. Teaduse ühendamine ajalooaga

Mitte-teadlased on teadusest enam huvitatud siis, kui seda saab seostada inimestega erinevatest aegadest

Näiteks:

Minu vanaema ravis oma lapsi pihlakalehtede ja –marjade teega, sest pihlaka lehed ja marjad on C-vitamiinirikkad, C- vitamiin aitab aga külmetushaigustest terveks saada.

Juba keskaja ravimtaimede raamatus soovitatakse pärnalehti juuste väljalangemise vastu.

Õuesõpe alushariduses. Koostanud Lehte Tuuling TLÜ Rakvere Kolledž

Suur tamm, mille varjus psühholoog Carl Gustav Jung kirjutas, lõhenes ja kukkus kokku paar päeva pärast Jungi surma. Puudel ja inimestel on vaimne side.

5. Visuaalne metafoor

Visuaalne metafoor on illustratsioon, mis näitab visuaalselt seda, mida võib olla raske ainult sõnadega veenvalt kirjeldada.

Näiteks:

Rääkides Emajões elavast sägast, Eestimaa suurimast kalast, näidata ka säga pilti.

Märgitakse maapinnale maha sammudega puu kõrgus, järve sügavus jms.

6. Piltlik võrdlus

Kasuta piltlikku võrdlust et teha teema huvitavamaks.

Piltlik võrdlus on osa suhtlemise strateegiast, et muuta teema huvitavamaks, rääkides sellest mõne läbiva stseeni või olukorra kontekstis.

Piltliku võrdluse kasutamise võimalused:

6.1. suurusega liialdamine

Näiteks:

Kui me oleksime piisavalt väikesed, et minna nende metsakuklaste pessa, siis me näeksime ...

6.2. Ajaskaalaga liialdamine

Näiteks:

Kui miljon aastat võrduks ühe sekundiga, siis 10 sekundi jooksul saaksime näha kuidas siia liivakivisse uuristub Hinni oja ja tekkis see kanjon

6.3. Tuntud asjadega analoogia kasutamine

Näiteks:

Leesika mari on punane ja sarnaneb pohla marjaga.

Saarepuu leht sarnaneb kana sulele

6.4. Kasutage väljamõeldud situatsiooni

Näiteks:

Kask muutub kiduraks kui ta inimestega ei saa suhelda. Vaadake kui kidurad on soo üksinduses kasvavad sookased.

6.5. Ümberkehastumise kasutamine

Inimlikud võimed omistatakse loodusobjektidele

Näiteks:

See 400 aasta vanune Pühajärve sõjatamm oskab meile jutustada, kuidas toimus Pühajärve sõda, kuidas elati Pühajärve mõisas...

Sarapuule pole iseloomulik pahasoovlikkus, ta ei tunne rahulolematust.

6.6. Isikupärale keskendumine

Selleks tuleb välja mõelda fiktiivne, kuid teaduslikult täpne lugu ühest objektist

Näiteks:

See rändrahn, Kunderi kivi, on läbi teinud pika tee. Ta sündis Soomes kui igijää ta maakoorest lahti rebis. Koos jääga tuli ta Eestimaale ja leidis siin Haanjamaal Suure-Munamäe nõlval oma kodu.

Tähenduslik informatsioon

Tähenduslik informatsioon seostub millegagi, mis on meie ajus juba olemas. Selleks et selgitada tundmatut objekti tuleb luua sild tundmatu ja tuntu vahel. Tuttavad igapäevased asjad loovad parimaid “sildu”. Informatsiooni saab muuta tähenduslikuks kasutades näiteid, analoogiaid ja võrdlusi. Näiteks: *See sookask vaevleb õhupuuduses nagu meie umbses autos sõites. Liivakivi settis mere põhjas nagu liiv settib veeklaasi põhja.*

Personaalne informatsioon

Freeman Tilden: “ Iga interpreteerimine , mis ei seostu mingil viisil külastajate (kuulajate) isiksuse või kogemusega, on steriilne”. Looduse tõlgendamisel tuleb püüda siduda oma informatsioon kuulajate eluga. Informatsiooni muutmiseks personaalsemaks on kaks võimalust:

- sildistamine;
- enesele viitamine.

Enesele viitamine tähendab panna inimesed mõtlema neist endist; nad seostavad saadud informatsiooni isiklikul tasemel, nad osutavad sellisele informatsioonile suuremat tähelepanu.

Näiteks:

Kas te olete kunagi sünnud neid kukerpuid vilju? Millal te viimati allikast vett jõite?

Informatsiooni muudab personaalseks sildistamine. Sildistamine jaotab inimesed:

- positiivseteks,
- negatiivseteks,
- neutraalseteks.

Kui silt on välja öeldud, siis enamik kuulajatest määratlevad ennast ja informatsioon on personaalsem. Positiivse sildistamise võimalusi:

- *Kui te olete sellised matkajad, kes hoolivad puhtast loodusest, siis te viite tühjad pakendid tagasi koju.*
- *Teist kõige uudishimulikumad otsivad üles selle vuliseva ojakese alguse – allika.*
- *Kõik intelligentsed inimesed tahavad teada milline on inimese ja puu vaimne side.*

Negatiivse sildistamise võimalusi:

- *Kõige hullemad kurjategijad seeneriigile on need, kes ei kasuta seente korjamisel nuga.*
- *Ainult rumalad inimesed ei tea, et ka puidust esemel on ravitoime.*
- Negatiivse sildistamisega tuleb ettevaatlik olla; kasutada harva ja kedagi solvamata

Neutraalse sildistamise võimalusi:

- *Inimesed, kes elavad Kirde-Eestis, ei ole ilmselt seda kaunist varakevadist lille – lepiklille – näinud.*
- *Lapsed, kes õpivad II klassis, tunnevad juba seda puud, meie rahvuspuud – tamme.*
- *Linnainimesed saavad maikellukesi osta turult.*
- *Bioloogid tunnevad kõiki rabataimi, aga meie tutvume täna tuntumate rabataimedega*

Loodusobjekti tõlgendamise lugu.

Loodusobjekti tõlgendamise lool peavad olema loo tunnused:

- algus,
- lõpp
- sõnum või moraal.

Näiteid sõnumi kohta:

- *Mänd suudab parandada ja ravida meie häiritud auras;*
- *Kadakas toniseerib, puhastab ja toidab meie hinge*
- *Tammel on muinasjutuline energia ja jõud;*

Igal lool peab olema sõnum nagu anekdoodil on püant. Sõnum on loo süda. Kõne struktuur on rangelt paika pandud ja kõne esitatakse kuulajatele formaalselt. Looduse interpreteerija ei

Õuesõpe alushariduses. Koostanud Lehte Tuuling TLÜ Rakvere Kolledž

kasuta märkmeid ja suhtleb vabalt kuulajatega. Looduse interpreteerimine toimub sundimatus õhkkonnas ja on mitteformaalne.

Ettekande erinevad osad on:

- Sissejuhatus;
- Põhiosa;
- Kokkuvõte.

Ettekande koostamisel tuleb kasutada 2-3-1 reeglit.

- sissejuhatuses tuleb kuulajatele tutvustada ettekande sisu;
- seejärel põhiosas räägitakse nimetatud teemal pikemalt;
- kokkuvõttes võetakse lugu lühidalt kokku ehk korratakse üle eelnevalt käsitletu.

Loodusobjekti tõlgendamise loo 2-3-1 reegli järgi tuleb toimida järgmiselt:

- 1) Koostada ettekande põhiosa kava ja põhiosa
- 2) Koostada kokkuvõte
- 3) Koostada sissejuhatus
- 4) Asetada osad õigesse järjekorda
- 5) Valida ettekandele pealkiri
- 6) Harjutada ettekannet

Loodusobjekti tõlgendamise loo heal sissejuhatusel peavad olema järgmised eesmärgid:

- 1) Tekitada kuulajates huvi, sest esialgu ei pruugi nad olla teemast huvitatud;

Esitada küsimused, millele saadakse põhiosas vastused.

Näiteks:

Millised kodumaised okaspuud kasvavad siin pargis?

Kas siin pargis saavad talvituda ka nahkhiired?

Kas siin pargis on oravate populatsioonile piisavalt toitu?

Millised laialehelised põlispuud kasvavad mõisapargis?

Kas siin pargis on ka söödavate viljadega puid ja põõsaid?

- 2) Selgitada ettekande/esitluse ülesehitust.

- 3) Valmistada kuulajad ette kokkuvõtteks.

Õuesõpe alushariduses. Koostanud Lehte Tuuling TLÜ Rakvere Kolledž

Kokkuvõttes:

- antakse sissejuhatuses püstitatud küsimustele vastused;
- leitakse probleemidele lahendused.

Heal põhiosal on vaid üks eesmärk: arendada teemat.

Teema arendamisel on soovitatav lähtuda järgnevast: ettekanne peab sisaldama fakte, näiteid, võrdlusi, anekdoote, legende, illustratsioone, et esitlus oleks huvitav.

Esitlus peab olema:

- tähendusrikas,
- personaalne,
- informatiivne.